

מגילה ד-א

עניין: חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום

אור חדש הקדמה עמי נו

המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר (תהלים כב, ג) אקרא יומם ולילה ולא דומיה לי, אתמר נמי אמר רבי אמי חייב אדם לקרות המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר (שם ל, יג) למען יזמרך כבוד ולא ידום ה' אלהי לעולם אורך, ופי' זה כי מצד שתי בחינות היה כאן צרה גדולה הבחינה האחד מצד גודל כח המן שעמד עליהם לכלותם והשני מצד שפלות ישראל בעצמם ודי' היה באחד כי היו ישראל באותה שעה שפלים והיו בגלות בין האומות וכנגד זה יש לקרות המגילה בלילה כאשר ישראל היו יושבים בחשך הגלות והש"י עזרם ועוד יותר מזה גודל כח ישראל שהיו גוברים על המן ולכך חייב לקרות ביום גם כן וכמו שאמרנו כי אלו הש"י היה עוזר ישראל ההציל אותם מן הצרה הגדולה הזאת היה די ויותר מזה שהגדיל הש"י את ישראל עד שהיו מושלים על שונאיהם והיה להם ששון ושמחה ויקר והנה הוציאם מן הצרה הגדולה אל ההפך אל השמחה הגדולה וכנגד זה חייב לקרות המגילה שני פעמים האחד בלילה מפני שהיו יושבים ישראל בחשך הצרות והוציא הש"י אותם מן החשך ומפני שהגיעו ישראל אל ההפך הוא השמחה הגדול עד שהיה להם אורה ששון ושמחה ויקר חייב לקרות המגילה גם כן ביום שהוא כולו אורה ומה

שם משמואל פורים תרפ"א

בש"ס מגילה (ד'). חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום. המהר"ל בספר אור חדש פירש שמחמת ההוצאה מהשפלות והחושך באה קריאת הלילה, ומחמת שלא היתה די' הצלתם אלא היו עוד מתגברים על שונאיהם באה קריאת היום, עכ"ד. ונראה עוד לומר הדנה יש שני סוגי נסים, נס הדוחה ומבטל את הטבע כמו קריעת ים סוף והעמדת נד אחד של מי הירדן, ויש שהטבע אינו מתבטל, ומ"מ אינו פועל אלא מה שהוא לרצון הש"י, כמו נס חנני' מישאל ועזרי' שהושלכו לכבשן האש והאש היתה בוערת ומ"מ לא שלטה בהם לרעה, ואדרבה היתה מלהטת ושורפת את האנשים שהשליכו אותם לתוך הכבשן. ולכאורה הנס בסוג הראשון הוא רבותא יותר, אך לא כן הוא. הדנה כבר הגדנו פירוש הש"ס פסחים (ק"יח). דרש ר"ש השלוני בשעה שהפיל נ"ג הרשע את חמ"ו לתוך כבשן האש עמד יורקמו שר הברד לפני הקב"ה אמר לפניו רבש"ע ארד ואצנן את הכבשן ואציל לצדיקים הללו מכבשן האש, א"ל גבריאל אין גבורתו של הקב"ה בכך שאתה שר ברד והכל יודעין שהמים מכבין את האש אלא אני שר של אש ארד ואקרר מבפנים ואקדיח מבחוץ ואעשה נס בתוך נס. הש"י"ת. וזהו שאמר גבריאל ליורקמו אתה שר הברד והכל יודעים שמים מכבין את האש, ולא היתה ניכרת גבורתו של הקב"ה אלא שהוא יכול להתגבר על הטבע והוא חזק יותר מהטבע, וזה מיעוט כבוד גבורתו של מקום, אלא אני שר של אש וכשאני ארד לתוכה תתעלה מהות האש באשר יסור בצד מה ההסתר והצמצום ואז מעצמה לא תוכל לעשות דבר נגד רצון הש"י"ת ואקרר מבפנים ואקדיח מבחוץ, כי כך הוא רצון הש"י"ת, ובוה תהי' ניכרת ביותר גבורתו של הש"י"ת שכל הבריאה אין לה מציאות מצד עצמה אלא מאמתת המצאו ית"ש:

והנה בנס פורים מצינו שהיו שם שני סוגי הנסים יחד. נס מן הסוג הראשון היינו היפוך ממהות הטבע, כאמרם ז"ל (מגילה ט"ו): שנשתרבב השרביט ונעשה של מאתים אמה, ועוד אמרו ז"ל (שם ט"ז). שהי' שמשי מוחק וגבריאל כותב, ועוד (שם) שהיתה מחווה כלפי אחשורוש ובא מלאך וסטר ידה כלפי המן, ועוד שהיו מלאכי השרת עוקרין אילני דבוסתני, כל אלה הם נסים מן הסוג הראשון. והיו ג"כ נסים מן הסוג השני שלא הי' ביטול הטבע אלא שהטבע עצמו לא הי' יכול לפעול אלא כרצון הש"י"ת, וכנראה שזה הענין שהי' אחשורוש הפכפכן הרג אשתו מפני אוהבו והרג אוהבו

והנה י"ל שנסים שהם מן הסוג הראשון בביטול הטבע מתיחסים ביותר ללילה שהוא זמן שביתת הטבע ובחי' שינה שהיא בכל הדברים, וכמו שיסד הפייטן אז רוב נסים הפלאת בלילה, כי הנסים שהם שביתת הטבע נאותים בזמן שביתת הטבע אבל הנסים מן הסוג השני שהטבע עצמו פושט מעליו את ההסתר והצמצום מתיחסים ליום זמן סילוק ההסתר והחושך בצד מה. ויש לומר שלעומת שני סוגי הנסים שהיו בפורים תקנו שני זמני קריאת המגילה, קריאת הלילה לעומת הנסים שהיו אז מן הסוג הראשון המתיחס ללילה, וקריאת היום לעומת הנסים שהיו מן הסוג השני המתיחס ליום, ובאשר הנסים שמן הסוג השני המתיחסים ליום הם רבותא יותר ובהתדמות של לעת"ל, ע"כ עיקר הקריאה ביום ואין יוצאין בשל קריאת לילה:

